

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 3	Стр. 853 - 864	Ниш	јул - септембар	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	-----------------	-------

UDK 796 : 316.647.3

Стручни рад

Примљено: 26.2.2009.

Златко Николић
Институт за криминолошка и
социолошка истраживања
Београд

СПОРТ, МЛАДИ И НАСИЉЕ

Резиме

Због стереотипног веровања да су млади увек криви за оно што чине, а посебно на спортским теренима и око њих, јер су, наводно, неразумни и неваспитани, друштво предузима низ мера да то спречи. Тако је после Велике Британије и низа других земаља и код нас донет закон за спречавање и сузбијање тих нежељених догађања. Међутим, између законских одредница које не могу да прате сва сазнања о узроку неке појаве коју желе да сузбију и научних сазнања о томе постоје битне разлике, па је та дискрепанца и могуће боље солуције тема овог рада.

Кључне речи: млади, спорт, насиље, узроци, превенција, сузбијање

Увод у проблем

Проблем младих и њиховог насилничког испољавања на спортским манифестацијама или у самом спорту није био непознат ни раније, како то може да нам се учини из садашњих медијских презентација тог проблема, јер његова бенигност код нас почиње да прераста у малигне форме негде од деведесетих година прошлог века. Наиме, иако многим садашњим тинејџерима није познат случај политички мотивисаног насиља на спортским, претежно фудбалским, утакмицама у бившој заједничкој земљи¹, које се касније пре-

zlatkon@ptt.rs

¹ Познати напад фудбалера загребачког Динама на полицајца (З. Бобана), на утакмици са Црвеном звездом из Београда 1990. године, на пример, може се сма-

нело и на трибине и на улице, а касније и на укупне односе, насиље у спорту и у вези са спортом је од тих дана постало свакодневно. Није чудно, стога, да данашње медије већ годинама уназад заокупљају ексцеси навијача на трибинама, убиства због ношења ознака клуба, напади на спортисте, напади на саме клубове и њихове управе и слично. "Мода" је отишла толико далеко да је скоро неуобичајено да неко такмичење прође без сукоба на терену или ван терена, па се тај "наш манир" пренео и на међународне терене, као што је био случај са тениским сусретима наших тенисера на "Аустралијан оупен" турниру или другима.

У том само привидном хаосу међу навијачима, клубовима и спортистима, са једне стране, и полиције и друштвених институција, па и јавности, са друге, постоји иначе чврста нит водиља и скоро закономерност у тим дешавањима, јер је та привидна аномија у спорту и око спорта циљано и намерно стварана и подржавана. То што по мишљењу стварних твораца такве климе њихови "пулени", по некада, прекораче оквир за понашање, па га еуфемистички оправдавају преко својих медија није посебно чудно, али је чудно да и сви ми заједно скоро да желимо да су то стварно само ексцеси. Због тога брзо прелазимо и "заборављамо" те наводне ексцесе, па се и сами делимо на оне који то минимизирају као младалачки нес-ташлук и оне који су за поштравање санкција за такве ексцесе. У том сукобу интереса и жеља, а након стварно окрутних "ексцеса", превагнула је коначно страна која је због страха за себе и свој подмладак издејствовала доношење посебног закона за сузбијање таквих преступа на спортским утакмицама.

Тако је код нас, након што је "дара превршила меру", донет Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, како се тај акт службено зове и уведен је у арсенал нашег казненог законодавства. Али, настао је проблем у његовој примени и прихватању у стручној јавности. Разлог је, рекло би се, пословичан за оне који познају унутрашњу законитост функционисања нашег тужилаштва и судства. Сва тужилаштва и судови па и наши, по правилу, имају оправдане резерве према примени тзв. посебних закона, који у жару да неки проблем разреше и сузбију одређена понашања, неретко, превазилазе основе кривичноправног оквира из основног Кривичног законика у земљи. То, разуме се, није одрживо нити сагласно са основним закоником, па самим тим изазива отпор у логици поступања и суђења, а када се томе дода и људска склоност да за тзв. имплементацију било чега новог треба и одређено време, онда није чудно да је тај Закон још увек само слово на папиру. Лаи-

трати почетком испољавања малигних форми насиља у спорту, јер се са терена пренело и на трибине и на улице.

чка јавност, пак, на сваки нови експрес реагује оптужбама правосудних органа због неефикасности, па тако у тој еуфорији нетрпеливости и испољавању свог оправданог страха и не помиње праве кривце за укупна догађања у тзв. спортском животу наших клубова и око спорта.

Спортски клубови су, међутим, посебна ставка за себе у свему што се на њиховим теренима и око њих догађа. Прави проблем је што су спортска друштва, осим у подсавезима и локалу, остали правно недефинисани, па нису ни државни ни приватни. Због тога, "имиц" сваког моћника који је на партијским крилима постао нешто, јесте да буде члан управе виђенијих клубова, а нарочито водећа личност. То што о тој врсти менаџмента не зна много или скоро ништа није препрека, јер ће се "ослањати" на искусне професионалце, али и на "спонзоре" клуба, те утицајне вође навијача, а они ће, зато што он није обавештен, бити одговорни за све непријатно што се у клубу или око клуба деси. Тај полупрофесионализам клубова и спорта уопште, односно, стање ни државни ни приватни, представља управо "бару" за све већи број "крокодила", тј. легалну базу за разне "контраверзне" бизнисмене, затим легални канал за могуће праће и зараду новца, стицање моћи и популарности и свега онога што популарне манифестације, као што је спорт, доносе у јавности. Криминалитет је, према свему, почео да цвета "одозго", како то обично бива, па не треба да чуде сва та силна убиства неких челних људи у фудбалу, судски прогони и недовршени процеси за осумњичене у скоро свим виђенијим савезима или клубовима. Да ли онда у датој ситуацији и околностима треба да нас чуде догађања на теренима и око терена, посебно у фудбалу, али све више и у свим другим тзв. профитабилним спортовима?.

Актуелност појаве и друштвена реакција

Убиства навијача једног клуба од стране навијача друг клуба, заказивање туча, напади на управе клубова који не "слушају" вође навијача, улично смењивање управа клубова, полицијске претраге пословања клубова и, коначно, напади на саме спортисте који нису задовољили очекивања верних навијача јесте наша савремена свакодневница. У тој констелацији односа, међутим, не види се оно што спорт чини спортом, односно, организација клуба и власнички односи у њему, однос према подмлатку и начин њихове припреме, права тих спортиста из подмлатка и, посебно, потреба за њихов правилан развој и слично. Спортисти су, према актуелном стању, власништво клубова и њихова "покретна имовина", озваничена као таква уговорима још у пионирском добу. Тако тренинзи тих спортиста постају циљ за себе, наспрот свих других развојних циљева једног дечака или девојчице, а посесивни родитељи су саучесници у тим "тренинг

обавезама". Једном речју, врбовање деце од осам до десет година за скоро све спортове и подјармљивање те деце и њихових родитеља неразумним уговорима у робовски однос је постало манир или савремени "менаџмент" у нашем спорту. Зато родитељи и деца о свом трошку иду на спортска камповања, без обзира на њихове стварне потребе и обавезе према школи и, неретко, под руководством ничим доказаног тренера, осим неког завршеног или купљеног курса за тренера и запослења у клубу. Тек када се деси неки смртни случај на терену неког младог спортисте, јавност и медији се питају какви су то били тренинзи, ко је "упропастио" то дечје срце неразумним и неметодичким напо-рима и слично. Нико, нажалост, за то није одговарао, а жртве и даље срљају у спортску "славу" још од осме или десете године. Ако преживе или успеју, онда поново постају "имовина" клуба и бивају продавани као робље другим "робовласницима", јер је клуб, наводно, улагао у њихов развој.

Алтернатива тих младих и тако тренираних спортиста за успех по сваку цену, јер је то императив и клуба и родитеља, јесте агресивност и "сналажљивост" у ономе чиме се као спортом бави. Једина препрека за достизање таквог жељеног циља, истог за све, тада постаје судија на терену и могуће казне, па од тренера више уче како то да "заобиђу", а не како да поштују правила и прописе. Уосталом, у пракси клубова је мањи преступ "црвени картон" због неспортског понашања, него непоштовање тренера или неког члана управе клуба. Зато су, вероватно, сва спортска такмичења са директним контакти-ма постала "гладијаторске борбе", а судије и противнички спортисти "непријатељи и мете" за нападе, па је и живот свих спортиста подређен том циљу (карантини, висинске и друге припреме, забране контаката са девојкама или женама, ограничено време за неке друге уобичајене активности обичних људи и слично).

Проблем је, међутим, што ти и тако тренирани спортисти, сами по себи, али и маркетиншки наметнути од стране клубова и њихових власника или спонзора, представљају узор или модел за понашање других младих људи. То опсервационо или викаријско учење, те учење по моделу и учење имитацијом,² представљају уобичајене облике социјалног учења, па агресија на терену лако индукује исто такву агресију и на трибинама. Али, значај броја учесника на терену и на трибинама није исти, јер ту већ ступају на сцену законитости у понашању група и масе, па стога та индукована агресија са терена неретко достигне и степен тзв. критичне масе учесника. Догађања на нашим, енглеским или јужноамеричким трибинама на то најбоље подсећају, па тада ни једна полиција на свету не може да има дово-

² Види о социјализацији личности у, Николић, З.: Криминологија са социјалном патологијом, Народна књига, Београд, 2000. стр. 167.

љан број припадника за интервенцију, а да штета по једне и по друге не буде већа од онога што се очекивало или желело. Отуда све службе реда пропагирају превенцију и томе придају велику пажњу, па тако и одреднице нашег већ поменутога Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

Сам закон је иначе био нужен за дефинисање бар неких права и обавеза организатора спортских манифестација, јер ни један други закон ту "материју" није одредио. Иако су сами клубови, заправо, нуклеус за одгајање тзв. спортске и бенигне агресије, како смо напред навели, њихово незнање, неразумевање или злу намеру нико до сада није могао да санкционише као чињење или нечињење, јер није постојала у законима као преступ. Тако је бар сада јасно да је организатор дужан да се његовом обавезом сматра превенција насиља у времену од једног часа пре и пос-ле одређене утакмице, односно, од 90 минута пре и после утакмице, ако је такав сусрет из категорије тзв. повећаног ризика. Законом је такође таксативно набројано шта се под насиљем и недоличним понашањем на спортским приредбама подразумева, тако да тих 11 одредница обухвата готово све могуће ексцесе из нашег досадашњег искуства.³ Најважније, по нашем схватању, иако несвојствено законима, јесте наво-ђење превентивних мера које се сада законом налажу организатору спортске приредбе. Закони, додуше, нису нити треба да буду методика рада у некој области, како то произилази из неколико чланова поменутог закона, јер они по свом духу јесу императиви за понашање. Али, сврсисходност ових набројаних превентивних мера у закону није сасвим изгубљена, јер оне, имплиците, садрже прикривену претњу, односно, запрећеност санкцијама, бар као отежавајућу околност код евентуалних ексцеса.

Казнене одредбе овог Закона такође представљају добро избалансиран однос престапа и казни, иако лаичка јавност, а посебно популистички оријентисани политичари често критикују ту "благод" запрећених санкција. При томе заборављају или не знају да је смисао запрећених казни у њиховој извесности примене, а не у њиховој суровости, што је и највећи проблем и овог закона, јер до сада од његовог усвајања скоро да није ни примењиван. Мада у казним одредбама овог закона доминирају одреднице за престапе из категорије прекршаја, које, може се приметити, нису довољно добро издиференциране од кривичних дела, дисперзија санкција прати нит принципа поступности по тежини и врсти престапа, уз могућност корекције коју омогућава и могуће изрицање мере безбедности. Остаје, према томе, да се о овом закону и оваквој друштвеној реакцији на

³ Види чл. 4. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

ову појаву "суди" тек након његове стварне примене, а не само на основу жеље и претње да ће бити примењиван. Упркос свега, међутим, остаје примедба са филозофско правног и криминолошког аспекта, да овај Закон и оваква друштвена реакција редефинишу једну више социјалнопатолошку појаву у друштву у криминолошку категорију, јер је јасно да су тзв. правне последице кажњавања другачије по свему, од било које друге санкције за социјалнопатолошке девијације. Нит је, додуше, танана између једног и другог облика санкционисања, па је добро да се ипак више иде на превенцију ове појаве.

Узроци и последице

У литератури се, а посебно међу практичарима, веома често не прави разлика између услова и узрока за постојање и испољавање неке појаве. Та "судбина" посебно прати нежељене појаве, какво је и насиље у спорту и у вези са спортом. Разлози се најчешће траже у промењеном вредносном систему, у лошем васпитању у лошем генетском наслеђу и слично, јер се нежељени догађаји и понашања младих тешко прихватају и као свој евентуално лични допринос. Стога се самооправдање због потиснутог осећаја кривице у виду: 'е када смо ми били млади' све учесталије користи код родитеља и функционера спортских клубова, као подштапалица код сујевernih. Услови су се, међутим, стварно променили, а сагласно са тим и вредносни систем, на шта је посебно и чак револуционарно утицао развој мас-медија и електронске комуникације преко интернета. Тако се више не чека месецима на информације о томе шта је сада "ин" у престоници или у свету, која је и каква мода, шта се дешава у сфери културе, спорта и политике у свету и код нас, па су традиционалне вредности и ранији начини достизања постали демодирани. Савремени млади, као и сви млади пре њих, желе успех одмах и сада, а садашњи млади за то имају и више могућности и другачије услове, иако је конкуренција свих за исте жељене а ограничене циљеве остала на снази.

Услови за испољавање појединца или групе, дакле, нису и узроци таквог испољавања, па је тражење узрока за нежељено и, стога, недозвољено испољавање у "лошој" природи људи само делимично тачно. Међутим, то, у основи, религијско схватање човека и његове природе и надаље чини имплицитну основу просуђивања о нежељеним појавама и, сходно томе, доношењу одлука у виду закона о њеном сузбијању. Такво просуђивање је, разумљиво, само линија мањег отпора, која се увек тражи када се нека социјална средина осећа угроженом, како је то случај и са појавом којом се бавимо. Отуда и потичу сва разочарења због неуспеха таквих акција, јер је узимање наведеног узрока за одређену последицу као доказ о њој, заправо узи-

мање погрешног става као премисе за закључивање, па је закључак тада немогућ⁴.

У усвојеном Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама код нас је, срећом, избегнут такав погрешан круг за закључивање, јер се одустало од потпуне инкриминације социјалнопатолошких појава у криминалне. Због тога је, вероватно, највећи део нежељених дешавања на спортским приредбама ипак санкционисан као прекршај, а тек само екстремни случајеви као криминални. Лаичка јавност, међутим, не дели то схватање, јер не мора да зна нити да се слаже, да постоји битна разлика између девијантног, делинквентног и криминалног испољавања.⁵ Оно што том Закону недостаје, по нашем мишљењу, јесте да су стварни актери и узрочници нежељених понашања на теренима и око спортских терена заобиђени у кривичном прогону, па су за њих и њихове одговорне личности предвиђене само прекршајне санкције. То на први поглед може да изгледа и да је довољна запрећеност, али када се има у виду да они руководе и располажу средствима која још увек нису само њихова, онда новчане казне и евентуалне мере безбедности и не морају посебно да их брину, како је пракса након усвајања овог закона већ показала.

Стварне услове за аномију на спортским теренима и око њих, према свему, треба тражити у досадашњој недефинисаности права и обавеза свих актера у спортским догађањима, јер су се политичке структуре предуго ослањале на ону латинску "хлеба и игара за народ", а народ се, изгледа, тога заситио. Искуство у Вели-кој Британији и још неким другим земљама са сузбијањем хулиганства и политичких маркетинга на спортским теренима је довољно поучно, али при томе не сме да се иде на уштрб спорта и, рекло би се, дозвољеног изживљавања тзв. биофилне бенигне агресије. У људској природи је, наиме, као иманентно човеку и другим живим бићима, испољавање и изживљавање биофилне агресије, а на политичким структурама је да за такву потребу нађу адекватно каналисање. То посебно стога што је разлика између бенигног до малигног испољавања агресије веома танана и мала, па у маси малигно агресивни веома лако постају и до јуче "законима верни грађани".

Ова флукутирајућа нит између девијантног и "нормалног" у људском испољавању је посебан проблем и за друштвене науке које се тиме баве, па самим тим и за њено правно уобличавање или дефинисање кроз законске норме. У природним наукама је, међутим, по-

⁴ Позната логичка грешка о погрешном кругу за закључивање, под називом "circulus vitiosus".

⁵ Види о томе у Николић, З.: Криминологија са социјалном патологијом, оп. цит. стр. 23-26.

стигнута општа сагласност о нормалном и девијантном, али је у друштвеним наукама то скоро немогуће, јер је тешко одредити константе или универзалне вредности једног друштва. Проблем је у томе што у развојном свету каква је људска заједница, нема универзалних вредности, јер оно што је јуче било универзално не мора да буде данас, а можда неће бити ни сутра, како је то још Диркем нагласио.⁶

Овај покушај разграничења девијантног од нормалног је и први такав покушај у социолошкој литератури, па Диркем наводи у цитираном делу да су нормалне појаве у друштву оне појаве "које су онакве какве треба да буду", а да су патолошке оне појаве "које би требало да буду другачије него што су".⁷ Иако уопштено, ово схватање је сагласно са његовим ставом да треба избећи превремено настојање да се допре до суштине проблема, будући да су покушаји разликовања нормалног и патолошког оптерећени идеолошким пристрасностима и субјективним и дедуктивним претпоставкама. При томе се, према Диркему, нормално и патолошко не могу дефинисати апстрактно и апсолутно, већ према друштвеном типу једне заједнице и њеном степену или фази развоја. Али, критеријум нормалности неке појаве не може да значи исто у прелазним фазама неког друштва, јер тада може да се догоди да неке појаве имају само привид нормалности.

Очигледно је да је фаза нашег развоја од деведесетих година прошлог века само прелазна фаза, јер распад претходног политичког и вредносног система, претходне заједничке државе и, касније држава, не може бити константа за тип једне заједнице. Аномија је, према томе, ослободила стеге и кочнице природном стању биофилне агресије у људима, а одбрамбени механизми су веома брзо установљавали кривце у другима. Ти други пак, наши дојучерашњи суграђани, најдоступнији за сучељавање, осим рата, били су управо на спортским теренима, па смо ту покушавали да покажемо снагу нације, биолошке предности, храброст, националну част и слично. Једном речју, јавила се потреба за испољавање свега онога што је било потиснуто у нама због разочарења, понижавања и пораза које су нам бивши суграђани и њихови помагачи наносили. Насиље је тада на тим спортским сусретима било нормално, односно, имало је привид нормалности, које смо и када се нисмо сасвим слагали рационалисали: 'па нека, тако им и треба', 'нека виде и они како то боли' и слично.

Али, проблем настаје када је подељеност са новим државним границама све више заживљавала, а могућа спортска сучељавања су се проредила и чак скоро престала. Ваљало је тражити новог "непријатеља", јер је и то у садашњим условима који се нису променили

⁶ Диркем, Е.: Правила социолошког метода, "Савремене школа", Београд, 1963.

⁷ Исто, стр. 55.

постало нормално. Тај нови, а доступан непријатељ, је постао наш суграђанин из нашег града, улице или земље, јер навија за противнички клуб, затим је у "погрешној" политичкој странци, дрско носи та своја обележја странке или клуба и провоцира моје стање страха, угрожености и несигурности. Он је, дакле, "непријатељ", а са њима се зна како се поступа. Да би били кажњени пресретаћемо их док долазе на утакмице, "показаћемо им" нашу снагу на утакмици, а платиће и после утакмице. Уосталом, наш "вођа навијача" има одличне везе са управом клуба, а она са полицијом, тужилаштвом и судовима, па ником ништа. Тако је све и надаље остало исто, јер су и услови остали исти, будући да се закон којим је то стање требало променити не примењује. Откуд онда та агресија на спортским приредбама и око њих и зашто се испољава у одређеним условима?

Такозвана бенигна агресија, како ју је Е. Фром дефинисао,⁸ стално је присутан импулс у човеку, као одбрамбена реакција која је филогенетски програмирана за напад, када је јединки угрожен живот или интерес, на пример, храна, младунци, станиште и друго. Ова агресија је нужна за опстанак јединке и врсте, па је биолошки прилагодљива и нестаје онда када нестане и њен узрок. Бенигна агресија је, отуда, заједничка за сва жива бића, па је имају и животиње и људи, с тим што је она код људи снажнија и учесталија због њихових особености. Те особености се огледају код човека у томе што он, за разлику од животиње која реагује само када је опасност непосредно присутна, може да реагује и када предвиђа опасност коју очекује, затим под утицајем личних и идеолошких разлога. Он то чини због тога што захваљујући својој свести и логици, као другом сигналном систему, може да "види" угроженост и тамо где је објективно нема, као и због тога што је поље његових виталних интереса много шире од животињског: угрожавање слободе, повреда нарцизма и продор несвесних садржаја у његову свест*.

Међутим, за разлику од бенигне и природне агресије која је филогенетски дата свим живим бићима, човек поседује и само њему својствену врсту агресије, у виду тзв. малигне агресије која није биолошки прилагодљива. Она није у служби живота зато што је не изазивају спољашње претње, већ је сама себи сврха и жеља за разарањем и окрутношћу. Ова агресивност може да се искорени јер није урођена, али не престаје сама од себе када се промене услови који су до тога довели. Узроци за малигну агресију су, међутим, искључиво

⁸ Фром, Е.: Анатомија људске деструктивности (том други), Напријед, Загреб, 1984. стр. 11-40.

* Вероватно је зато, на наше чуђење, амерички витални интерес везан и за нашу јужну покрајину, коју су нам грубом силом надмоћних бар привремено одузели.

одређене друштвене и породичне околности.⁹ А та друштвена и породична одређеност за развој малигне агресије и деструктивности лежи у све већој отуђености савременог човека, посебно у урбаним срединама и његовој немогућности да са својом околином успостави нормалне емо-тивне, чулне и интелектуалне контакте. Човек је тада сам и када је у маси, а не може да буде сам, јер му је осећај самоће близак лудилу. Због тога му за њега туђ и непознат свет и безлични суседи, продавци, чиновници на шалтерима и сервисима и чак безлична сила за заштиту (полиција) уливају страх од непознатог, а тај страх је биофилан.¹⁰ Он се тада удружује са себи сличнима, а њих налази на спортским утакмицама и уличним манифестацијама, где му није потребно ништа више до да им се придружи и чини исто што и они. Оно пак што са себи сличнима и, такође, непознатима чини, јесте деструкција или разарање објеката ометања, јер је деструкција само други одговор на потребе човека за поштовањем и самопотврђивањем.¹¹ Зато, они који не могу да воле мрзе и ако не могу да граде руше, при чему је сасвим све једно да ли су објекти ометања поштовања и самопотврђивања објективни или субјективни.

Ти, преобладајуће, субјективни објекти ометања за поштовање и самопотврђивање на спортским теренима или уличним манифестацијама постају "они други", дакле, противнички играчи и навијачи, припадници других странака са својим обележјима и, посебно, полиција. Ова потоња, као сила изнад свих и зато безлична, има двоструку улогу у ометању испољавања деструктивног појединца, па сви они, са једне и са друге стране, у полицији виде додатни објекат ометања. Агресија према њима, зато, понекад постаје удружена, а јавност запрепашћена. То је и разлог да полиција "увек греши", јер ако не интервенише када нападају "наше", онда је она саучесник и повици и погрде не изостају, а исто то се дешава и када интервенише, јер смо ми увек на страни слабијег. Последњи догађаји на једном од наших стадиона и бруталан напад на полицајца, те драстична казна за преступника, као да је "отрезнио" обе стране. Треба стога очекивати да ће се "образац за понашање" коначно успоставити, а за то је потребна извесно и брзо санкционисање престапа из анализиране категорије преступника.

⁹ Види Фромову анализу садизма Стаљина и Химлера, као и некрофилну деструктивност Хитлера у истом извору, стр. 127; 133. и 202.

¹⁰ Види, Фром, Е.: С ону страну окова илузије, Напријед, Загреб, 1984.

¹¹ Види хијерархију мотива по Маслоу у, Николић, З.: Пенолошка андрагогија са методиком превас-питања, Институт за крим. и социолошка истраживања, Београд, 2005. стр. 108.

Закључна разматрања

Није непознато да закони, сами по себи, могу бити и подстрекачи одређеног вида преступништва, ако забрањују и санкционишу нека понашања и задовољења људских потреба које су за њих природне. Отуда је на законодавцима двострука одговорност и то:

Прво, да не забрањују нешто што је саставни део националних и обичајних норми, јер закон који није дериват културних, религиозних и обичајних норми никада не може бити прихваћен ни од грађана ни од судских власти. Због тога и постоји маса непримењених и неприменљивих закона, а посебно оних који су нам силом наметнути од ЕУ или оних које су наши помодари у политици преписивали из туђих поднебља. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, срећом, не спада у ту категорију неприменљивих закона, али му прети опасност од инертности органа формалне социјалне контроле да га примењује. То посебно стога што у управама спортских клубова, бар оних већих и познатијих, седе људи из политике и тај свој "хоби" упражњавају и тиме што спречавају процесуирање нереди и насиља на спортским приредбама у организацији њихових клубова. Да то није тако, вероватно би већ било познато откуда толика пиротехника на стадионима, ако се зна да полиција на улазима у те исте стадионе одузима чак и упаљаче и хемијске оловке од посетиоца. Када се томе дода да нико није надокнађивао материјану штету због ломљења столица и другог инвентара на стадионима, те полулегалну или илегалну купопродају спортиста, онда је јасно да само "хулигани" не могу бити кривци за своје понашање, већ и услови које им неко ствара за то;

Друго, добар закон увек тежи једнакости у третману било које стране, а овај поменути то не чини, како смо напред већ поменули. Сходно нашој поставци да су за испољавање деструктивности потребни, осим личних, и друштвени услови, онда је неразумно да су главни кривци за стварање услова за деструкцију (клубови и њихови органи) само прекршајно одговорни, а они на које се они ослањају (навијачи и вође навијача) и кривично одговорни. Није разумно, наиме, да ако неко плаћа превоз и смештај својим навијачима за гостовање, нема никакву одговорност за њихово понашање, а сва је прилика да је понашање индуковано. Отуда не треба да нас чуди понашање "Делија", "Гробара" и других када захтевају од управа клубова задржавање ранијих привилегија, а сви знамо какве су оне биле и на шта су се односиле. Закони, на срећу, трпе промене, измене и допуне, па треба очекивати да ће време натерати законодавца да се и тиме позабави.

Литература

- Диркем, Е.: Правила социолошког метода, "Савремена школа", Београд, 1963.
Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.
Николић, З.: Криминологија са социјалном патологијом, Народна књига, Београд, 2000.
Николић, З.: Пенoлошка андрагогија са методиком преваспитања (друго допуњено издање) Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2005.
Рисман, Д.: Усамљена гомила, Нолит, Београд, 1965.
Фром, Е.: С ону страну окова илузије, Напријед, Загреб, 1984.
Фром, Е.: Анатомија људске деструктивности (том други), Напријед, Загреб, 1984.

Zlatko Nikolić, Beograd

SPORT, YOUNGSTERS AND VIOLENCE**Summary**

On account of the stereotypical belief that young people are always the ones to blame for their own wrongdoing, especially when it comes to incidents around sport and sports arenas, because they are, allegedly, unreasonable and ill-bred, the society is taking a series of measures to prevent those incidents and conflicts. Following similar activities in United Kingdom and other European countries, our country has put in act a law to prevent and diminish such unwanted occurrences. However, there are essential differences between articles of the law, which are unable to determine the causes of events and incidents they are supposed to prevent, and scientific founding on the same phenomenon, so that discrepancy and possible better solution are the main subject of the following work.

Key Words: Youngsters, Sport, Violence, Causes, Prevention, Diminishing